

Anjel Lertxundi'nin *Un Final Para Nora* Romanı Üzerine Bir Değerlendirme

A Review on the Novel *Un Final Para Nora* of Anjel Lertxundi

Zeynep ŞEKERCAN DUMAN¹

¹Ress. Assist. Dr., İstanbul Medeniyet University, Department of Western Languages and Literatures, Spanish Language and Literature, İstanbul, Turkey

ORCID: Z.Ş.D. 0000-0002-1076-5221

Corresponding author:

Zeynep ŞEKERCAN DUMAN,
İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, İspanyol Dili ve Edebiyatı Lisans Programı, İstanbul, Türkiye
E-mail: zeynep.sekerca@gmail.com
/zynpskrnc@gmail.com

Submitted: 01.02.2021

Revision Requested: 16.03.2021

Last Revision Received: 17.03.2021

Accepted: 04.05.2021

Citation: Sekercan Duman, Z. (2021). Anjel Lertxundi'nin *Un Final Para Nora* romanı üzerine bir değerlendirme. *Litera*, 31(2), 733-756.
<https://doi.org/10.26650/LITERA2020-872077>

öz

Bu makalede öncelikle genel hatlarıyla Bask edebiyatından bahsedilmiş ve Bask yazar Anjel Lertxundi'nin bu edebiyat içindeki önemine değinilmiştir. Daha sonra yazarın *Un final para Nora* adıyla İspanyolcaya kazandırılan eseri üzerine bir değerlendirme yazısı kaleme alınmıştır. Eserde ölümsüzlükle lanetlenmiş ve bir kaleska içinde yüzyıllar boyunca durmaksızın dolaşmaya mahkûm edilmiş bir baba ile kızının hikâyesi anlatılır. Bu bağlamda iki yüz yılı aşkın bir süredir dünyayı dolaşmakta olan baba-kız Barcelona, Salem, Boston, Bayonne ve Zarautz gibi şehirlerde değişik zamanlarda bulunarak çeşitli olaylara ve durumlara tanıklık ederler. Böylece onların gözünden insan, yaşamın anlamı ve tarihte yaşanmış bazı çarpıcı olaylar birbirinden farklı bakış açılarıyla değerlendirilir. Bu süreçte baba ile kızının doğrudan ya da dolaylı olarak efsanevi ve tarihi birtakım kişilerle yolları kesişir. John Hawthorne, Nathaniel Hawthorne, Doktor Pedro González de Velasco, Mathilde ve Willem Van Eys çifti ile Profesör Arrue kurguda yer verilmiş gerçek kişilerden bazılarıdır. Gezgin Yahudi, Ahasverus, Lakedem ve Uçan Hollandalı gibi efsanevi kişiler de yine aynı kurgu içine yerleştirilmiştir. Birbirinden uzak zamanlarda ve mekânlarda tüm bu isimlerin bir şekilde farklı karşılaşmalarla bir araya gelmesine vesile olan, bir zaman yolcusu gibi durmadan yol alan baba-kızın hikâyesi eserde bir yazar anlatıcı tarafından yazılmaktadır. Eserin yalnızca ilk bölümünde kendisine yer veren yazar anlatıcı, Doktor Velasco'nun mumyalama üzerine yazdığı bir kitabı inceledikten sonra rüyasında kaleska ile yolculuk eden bir baba ile kızını görür ve bu rüyayı arkadaşının önerisiyle sonsuza dek dünyayı dolaşmaya mahkûm edilmiş kişilerin efsaneleriyle özdeşleştirir. Eserde yer alan tüm bu öğeler metinlerarasılık bağlamında da zengin ve çok katmanlı bir hikâye oluşmasını sağlamıştır. Bu makalede söz konusu öğeler anlatının akışında incelenmiş ve bu öğelerin birbirleriyle olan bağlantıları üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Anjel Lertxundi, *Un final para Nora*, Bask edebiyatı, fantastik roman, Gezgin Yahudi

ABSTRACT

In this article, it is firstly mentioned Basque literature in general terms and the importance of Basque writer Anjel Lertxundi in this field. Then his novel *Un final para Nora* (*Azkenaz beste*) is reviewed. The novel tells the story of a father and his daughter who have been cursed with immortality and condemned to wander in a calash for centuries. In this context, the father and daughter, who have been travelling the world

for more than two hundred years, witnessed various events and situations at different times in different cities. These cities respectively are Barcelona, Salem, Boston, Bayonne, and Zarautz. In this process, the paths of father and daughter, directly or indirectly, crossed with some legendary and historical figures such as Nathaniel Hawthorne, Doctor Pedro González de Velasco, Ahasverus or Lakedem. The story which leads all these figures to come together in different combinations in distant times and places, is written by a writer narrator in the novel. All of these elements in the novel have provided a rich and multi-layered story in the context of intertextuality. In this article, these elements are studied in the flow of the narrative and the connections of these elements with each other are emphasized.

Keywords: Anjel Lertxundi, *Un Final Para Nora*, Basque literature, fantastic fiction, The Wandering Jew

EXTENDED ABSTRACT

It is known that the historical and cultural background of Basque society dates back to quite old times. This background has been influential in the shaping process of Basque literature, fed by a rich oral folk tradition that includes folk songs and poems, tales, legends, rhymes, riddles, epics, laments, and prayers. Written literary works are seen from the 16th century onwards, it has been taught within the genres of poetry, prose, and theatre. The novel genre in Basque literature especially occurs in the second half of the 19th century and in the 20th century the works given in this genre increase by diversifying in terms of their subjects. In this context, there are writers who come to the fore both with their subjects and with the sensitivity they show in using the Basque language in their works and with their desire to enrich this language. Anjel Lertxundi Esnal (1948) is one of these writers who comes to mind primarily in the field of Basque literature in Spain. Lertxundi is a versatile writer who has also worked as a literary critic, journalist, and screenwriter. He has produced works in the genres of novel, essay, short story, child, and youth literature. As one of the founders of the Basque Writers Association, he was the first president of the association between 1982 and 1985. It is noteworthy that Lertxundi maintained the oral folk tradition in his works. While focusing on language and social criticism in almost all of his works, it is understood that he takes care to use frequently forgotten Basque rhymes, verses from folk songs, proverbs, and idioms. For that matter, it is seen that the author uses similar technics in his work titled *Un final para Nora* (*Azkenaz beste*), which we will focus on in this article.

Azkenaz beste (1996) was translated into Spanish by Jorge Giménez Bech and published in 1999 as *Un final para Nora*. The Spanish translation of the novel is used in this article. The book tells the story of a father and his daughter who have been cursed with immortality and condemned to wander in a calash for centuries. In this context, the father and daughter, who have been travelling the world for more than two hundred

years, witnessed various events and situations at different times in different cities such as Barcelona, Salem, Boston, Bayonne, and Zarautz. Thus, through their eyes, human beings, the meaning of life and some salient events in history are evaluated from different perspectives. In this process, the paths of father and daughter, directly or indirectly, crossed with some legendary and historical figures. John Hathorne, Nathaniel Hawthorne, Doctor Pedro González de Velasco, the couple Mathilde and Willem Van Eys, Professor Arrue is one of the real people featured in the fiction. Legendary figures such as the Wandering Jew, Ahasverus, Lakedem, and the Flying Dutchman are also placed in the same fiction. The story of the father and daughter, who leads all these names to come together in different combinations in distant times and places, as a time traveller, is written by a writer narrator in the novel. The author narrator, who only included himself in the first chapter of the novel, after checking over a book written by Doctor Velasco on mummification, in his dream he saw a father and daughter travelling with a calash, and he, at the suggestion of a friend, consubstantiates this dream with the legends of those who were condemned to wander around the world for centuries. All these elements in the novel have provided a rich and multi-layered story in the context of intertextuality. In this article, these elements are studied in the flow of the narrative and the connections of these elements with each other are emphasized.

Giriş

Bask toplumunun tarihsel ve kültürel birikiminin oldukça eskiye dayandığı bilinmektedir. Söz konusu bu birikim halk şarkılarını ve şiirleri, masalları, söylenceleri, tekerlemeleri, bilmeceleri, destanları, ağıtları ve duaları içeren zengin bir sözlü halk geleneğiyle beslenerek Bask edebiyatının şekillenme sürecinde etkili olmuştur. Yazılı edebî eserlerin ise XVI. yüzyıldan itibaren şiir, düzyazı ve tiyatro türleri dâhilinde verilmeye başlandığı görülür. İlerleyen süreçte aşk, övgü, yergi ve dinî içerikli eserlerin yanı sıra toplumun yaşadığı siyasi ve tarihsel durumları da konu edinerek üretilmeye devam eden benzer türdeki eserler dikkat çeker. Bask edebiyatında roman türü özellikle XIX. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkar ve XX. yüzyılda bu türde verilen eserler konuları itibarıyla da çeşitlenerek artış gösterir. (Urquizu Sarasua vd., 2000). Bu bağlamda gerek işledikleri konularla gerekse de eserlerinde Bask dilini kullanırken gösterdikleri hassasiyetle ve bu dili zenginleştirme arzusuyla öne çıkan, Bask edebiyatına, Bask romanına biçimsel olarak yenilikler kazandıran yazarlar vardır ve İspanya'da Bask edebiyatı alanında öncelikli olarak akla gelen bu yazarlardan biri de Anjel Lertxundi Esnal'dır.

Orio doğumlu olan Anjel Lertxundi (1948) edebiyat eleştirmenliği, gazetecilik ve senaristlik de yapmış olan çok yönlü bir yazardır. Roman, deneme, öykü, çocuk ve genç edebiyatı türlerinde eserler vermiştir. Bask Yazarlar Derneği kurucularından biri olarak 1982 ile 1985 yılları arasında derneğin ilk başkanlık görevini üstlenmiştir. Lertxundi, anadili olan Baskçayı 15-16 yaşlarından sonra büyük bir gayret göstererek öğrendiğini, öğrencilik yıllarında ilk olarak İspanyolca yazarken keşfettiği şiirsel dili, İspanyolcanın ardından Baskça yazmaya başladıktan ancak uzun bir zaman sonra yakalayabildiğini dile getirmiştir (Etxeberria, 2002). Bask romanının modern çizgiye taşınmasında etkili olan ve önemli eserler veren bir yazar olarak tanınmaktadır. Lertxundi'nin eserlerinde sözlü halk geleneğini yaşatması dikkat çekicidir. Hemen her eserinde dil ve toplumsal eleştiri üzerinde odaklanırken unutulmaya yüz tutmuş Baskça tekerlemeleri, halk şarkılarından dizeleri, atasözlerini ve deyimleri sık kullanmaya özen gösterdiği anlaşılmaktadır (José Olaciregui, 2000, s. 564-570). Nitekim bu makalede üzerinde duracağımız *Un final para Nora* (*Azkenaz beste*) adlı eserinde de yazarın benzer kullanımlara yer verdiği görülür.

Lertxundi'nin Baskça yazdığı romanı *Azkenaz beste* (1996) Jorge Giménez Bech tarafından İspanyolcaya çevrilir ve 1999 yılında *Un final para Nora* adıyla yayımlanır.

Romanda, bir baba ile Nora adındaki kızını iki yüzyılı aşkın bir süre Amerika ve Avrupa topraklarında başıboş dolaşmak zorunda bırakan ve baba tarafından sebebi gizli tutulan bir mahkûmiyet konu edilmiştir. Bununla birlikte eserde sırasıyla Barcelona, Salem, Boston, Bayonne ve Zarautz şehirlerini üzerinde üç atmacanın eşlik ettiği siyah bir kaleska içinde dolaşan baba ve kızın şahit oldukları olaylar anlatılır. Tarihin, edebiyatın ve çeşitli efsanelerin iç içe geçtiği fantastik bir yolculuk söz konusudur.

Roman yedi bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm Barcelona şehrine ayrılmıştır. Bir kitap sevdalısı olduğunu belirten yazar anlatıcı bir iş için geldiği şehri adım adım gezerken sahaflara uğramayı ihmal etmez ve cesetlerin mumyalanışı üzerine o an dikkatini çeken ilmi bir eserle birlikte bir de gravür satın alır. Aldığı eser ve gravür Doktor Pedro González de Velasco'ya aittir. Sahafın anlattığı hikâyeye göre Segovia'nın bir köyünde dünyaya gelen ve çocukken domuz çobanlığı yapan Velasco döneminin en ünlü anatomisti olmuş ve Madrid Anatomi Müzesi'ni kurmuştur. Yazar anlatıcı ertesi gün şehirden ayrılacaktır, kaldığı otele döndükten sonra aldığı kitabı ve Velasco'nun resmini dikkatle incelerken uykuya dalar. Rüyasında evinin önünde beliren sis bulutunun içinden bir kaleskanın çıkageldiğini görür. Kaleskanın içinde saatlerdir yolculuk ettikleri anlaşılan yüzleri solgun, bakışları dalgın yaşlı bir adam ile genç bir kız vardır. Yazar anlatıcı baba-kız olduklarını düşündüğü bu kişilerin kalacak bir yer aradıklarını anlar ve onları evine davet eder. Baba, gece bastırmadan *Las Tres Hilanderas* nehrine gitmek niyetinde olduklarını söyleyerek bu teklifi nazikçe geri çevirir. Ancak o civarda öyle bir yer olmadığından emin olan ve kalmaları için ısrarcı davranan yazar anlatıcı kaleskada sessizce oturan kıza elini uzatarak inmesine yardım eder ve ona su ikram eder. Baba ise gördükleri karşısında son derece hiddetlenir, yazar anlatıcının bu davranışı üzerine atları dört nala koşturur ve geldikleri gibi bir sis bulutunun içinde gözden kaybolurlar.

Kafası karışmış halde uyanan yazar anlatıcı rüyasında gördüğü kızın güzelliğinden oldukça etkilenmiş, babasını da fiziksel olarak Doktor Velasco'ya benzetmiştir. O günden itibaren yazar anlatıcının benliğinde rüya ve gerçek iç içe geçer. Kaleskanın sis bulutu içinden çıkageldiği o an zihninde sürekli tekrarlanır. Kızın hüznünlü yüzünü bir türlü aklından çıkaramaz. Gördüğü rüyadan bir hafta sonra anatomi profesörü olan bir arkadaşı ziyaretine gelir. Yazar anlatıcı son zamanlarda yaşadıklarını ve gördüğü rüyayı unutmak istemediğini dile getirdiğinde arkadaşı gördüklerini yazmasını önerir. Ayrıca birbirinden farklı adlarla anılsalar bile benzer hayatlar yaşadıkları anlatılan Ahasverus,

Lakedem, Mateo Txistu, Buttadeo ve daha birçoklarından kimisinin Golgota yolunda Mesih'e yardım etmeyi reddettikleri, kimisinin de dinî hükümlere itaat etmedikleri için ölmeyi dahi umut etmekten yoksun halde yaşamaya mahkûm edildiklerinden bahsederek kaleskada yolculuk eden baba ile kızının da bir anlamda o gezginlerle aynı kaderi yaşıyor olabilecekleri ihtimali üzerinde durur. Yazar anlatıcılığı bu mahkûmiyetin nedenlerini ve onu çevreleyen koşulları araştırmaya teşvik eder. Geçmiş zamanlarla rüyası arasında köprü kurabilecek uygun bir hikâyeyi kolayca bulabileceğini söyler. Örneğin Uçan Hollandalı'nın sonsuza dek denizlerde gezmesini çekilir kılan ve adeta şeytanın sunduğu bir lütuf gibi her yedi yılda bir farklı bir kızla yaşadığı aşk onun için ilham verici olabilir. Duydukları her ne kadar kendisine pek gerçekçi ve olası gelmese de arkadaşıyla konuştuğuktan sonra o gece yazmaya başlayan yazar anlatıcı öncelikle kaleskadaki kıza Nora adını verir.

Romanın ikinci bölümünden itibaren kaleskada seyahat eden baba ve kızının hikâyesi anlatılmaya başlanır. Salem'deki cadı mahkemelerine tanıklık eden baba-kızın orada başlarından geçen olaylar, yaşadıkları mahkûmiyet, yaşam ve ölüm, bireysel ve toplumsal suçluluk gibi konular hakkında aralarında geçen konuşmalara yer verilir. Üçüncü bölümde baba-kız Boston'a varırlar. Cadı mahkemelerinde yargıç olan John Hathorne'un torunu Nathaniel Hawthorne'un yazdığı *The Scarlet Letter* (Kızıl Damga) romanı bir şekilde Nora'nın eline geçer ve genç kız romandaki Hester Prynne ile kendisini bazı yönlerden özdeşleştirmeye başlar. Sonraki bölümde Nora ve babası Boston limanına giderler. Orada Andreas adında bir denizciyle tanışırlar. Gece boyu bu denizcinin gemisine misafir olurlar. O andan sonra Andreas'ın Nora'nın geçmişinden kopmasını sağlayacak kişi olduğunun işaretleri verilir.

Gün doğarken baba gemide uyuyan kızını Andreas'ın yanında bırakarak şehirden ayrılır. Uyandığında babası tarafından terk edildiğini öğrenen Nora, Andreas ile beraber yola koyulur. Bayonne şehrine vardıklarında limanda bu sefer de Andreas tarafından terk edilen Nora bundan böyle yoluna tek başına devam etmek durumunda kalır. Şehirde tanıştığı, birlikte zaman geçirdiği karı-koca ile beraber Zarautz'a gider. Zarautz'daki bir davete katıldıkları gece Nora kısa bir süreliğine de olsa kendini bu dünyada "onlardan biriymiş gibi" hissettiren kişileri üzümlere ardında bırakır ve denizin ortasında adeta kendisini beklemekte olan gemiye doğru ilerler.

Barcelona'dan Zarautz'a Uzanan Bir Yolun Hikâyesi

*Ölümün kapısı bize kapanmış, bu yüzden de
acılarımıza sonsuza dek katlanmaya
mahkûmuz.*

(Ovidius, *Dönüşümler (Metamorfozlar)*, s. 57)

Lertxundi, romanını yazmaya başlarken birkaç çıkış noktası olduğuna dikkat çekmiştir. Bunlardan biri XIX. yüzyılda yaşamış Segovalı Doktor Pedro González de Velasco'nun gerçek hikâyesidir. Bir başka çıkış noktası çeşitli şekillerde anlatılagelen Gezgin Yahudi efsanesi ya da Uçan Hollandalı efsanesidir. Diğerleri *Brodutzen ari nintzen* adlı bir Bask baladında anlatılan hikâye ile Italo Calvino'nun fantastik bir hikâyesidir (José Díaz de Tuesta, 1999). Bunların yanı sıra William Austin'in *Peter Rugg, The Missing Man* (Peter Rugg, Kayıp Adam) öyküsünde ilahi bir cezaya çarptırılan adamın kızıyla birlikte bir kaleskada evinin bulunduğu Boston'a bir türlü varamayışını ve Amerika topraklarını fırtına eşliğinde başıboş dolaşmaya mahkûm oluşunu anlatan hikâyenin de bu bağlamda son derece dikkat çekici olduğunu belirtmek gerekir.

Lertxundi romanın kurgusunda kullandığı geniş zaman dilimi sayesinde insana, yaşama ve çeşitli dönemlerin olaylarına dair düşünceleri satırlarına işleyebilmiştir. Bu romanda ebedi gezgin figürünü yeniden oluştururken bir kadın başkahraman seçmiş ve ona Nora adını vermiştir. *Nora*, Baskça (İsp. *adónde/ a dónde/ adonde*) "nereye", "-ki o yere" anlamlarını içeren bir sözcük olmakla birlikte "güneş kadar güzel" anlamına gelen ve farklı Avrupa dillerinde aynı şekilde kullanılan bir isimdir (G.M.Z., s. 133). Nitekim romanda Nora'nın bembeyaz tenine, güzelliğine yer yer vurgu yapılırken onun varacağı bir yeri olmadan, nereye gittiğini bilmeden sürekli seyir halinde olması da taşıdığı ismi daha anlamlı kılmaktadır. Yersiz, yurtsuz, hiçbir yere kök salmadan ve ölme "şansına" sahip olmadan yaşıyor olmanın yarattığı üzüntü nedeniyle Nora'nın melankolik bir genç kız olduğu söylenebilir.

Romanda dikkat çeken noktalardan biri tarihte iz bırakmış bazı şahsiyetlerin hikâye içerisine birer roman kişisi olarak dâhil edilmiş olmasıdır. Bu bağlamda hikâye genelinde metinlerarasılık ile de oldukça sık karşılaşılır. Öyle ki Nora ve babasının cadı mahkemeleriyle bilinen Salem şehrinde buldukları an 22 Eylül 1692 tarihine işaret eder. Mahkemenin yargıcı John Hathorne'dur ve baba-kız Martha Cory'nin şeytanla iş birliği yaptığı gerekçesiyle yargılandığı o sahneye tanıklık ederler. Martha'nın infazının nasıl gerçekleştiği

ayrıntılarıyla anlatılır. Nora gözleri önünde yaşananları izlerken çok etkilenir ve ağlamaya başlar. Babası ise gözlerini kapatmayı tercih etmiştir. Çünkü babasına göre yaşananlar ne kadar üzücü olursa olsun o insanlar ölebilecekleri için şanslıdır. Asıl kendilerinin yaşadığı durum; ölmeyi dilemek ve asla ölememek lâneti daha acıdır (Lertxundi, 1999, s. 38). Elias Canetti (2015) "Herkes ölebilecek kadar iyi midir?" (s. 79) diye sorar. Nitekim Nora'nın babası tarafından nedeni hep gizli tutulan bu mahkûmiyetin ardında yapılmış büyük bir kötülüğün, işlenmiş büyük bir günahın olduğu anlaşılmaktadır. Nora babasının bu denli taş kalpli oluşuna şaşırmakta ve onun içinde en ufak bir acıma duygusu olup olmadığını kendince sorgulamaktadır. Martha Cory'nin ardından Mary Easy, Alice ve Mary Parker kardeşler, Ann Pudeator, Wilmot Reed, Margaret Scott ve Samuel Wardwell'in de yargılanışını derin bir üzüntüyle izler (Lertxundi, 1999, s.39). Her birinin asılmasıyla sanki omuzlarındaki yükler hafiflemiş gibi tepkiler veren kalabalık bir grup insan Nora'yı hayretler içinde bırakır. Yaşam hakları acımasızca ellerinden alınan insanların çektikleri acıyı son derece keyifle izliyor olmaları onu çok üzer. Daha sonra Nora ve babası bir şekilde o kalabalığın dikkatini çekerler. Kalabalık, Salem şehriden olmadıkları anlaşılan bu yabancıların üzerine saldırır. Her ne kadar Nora ve babası ölmekten korkmasalar da kaleskanın etrafında yaşanan izdihamdan dolayı endişeli dakikalar geçirirler. En sonunda kalabalığın içinden sıyrılıp kuzeye doğru yol alarak Salem'i geride bırakırlar.

Nora gördüğü idam sahnelerini yolculuk boyunca aklından çıkaramaz. Yeni Dünya'nın da Avrupa'da yaşanmış olan aynı hatalar, çürümüşlükler, suçlar ve yalanlarla inşa ediliyor olmasından hiç hoşlanmamıştır. Babasının yaşanan o trajedi karşısında nasıl bu kadar duyarsız kalabildiğini yeniden sorar. Babası ise gözlerini sonuna kadar açıp olanları izlese bile asılan o insanların kaderinin değişmeyeceğini söyler. Engin Geçtan (2019) bir insanın ilişkilerinin ana-babasıyla başladığına, bu beraberliğin bıraktığı izlerin bazılarının yaşam boyu varlığını sürdürebildiğine ve yetişkin insanın dünyasını algılama biçimini etkileyebildiğine değinir (s. 32). Böyle bir açıdan değerlendirildiğinde baba-kız arasındaki mevcut ilişkinin samimi bir ilişkiden daha çok gergin ve her an bir tartışmanın kıvılcımını alevlendirecek nitelikte olduğu anlaşılmaktadır. İkisinin de birbirine karşı olan yaklaşımları son derece mesafelidir. Nitekim Nora günden güne babasından biraz daha uzaklaşmıştır. İlişkinin böyle şekillenmesindeki en büyük etken Nora'nın yüzyıllar boyunca ölmeksizin, durmaksızın dünyayı dolaşma düşüncesini sindirememesi, daha da önemlisi babasının bu durumun sebebini söylemekten kaçınmak için Nora ile en az seviyede iletişim kurması olarak düşünülebilir. Öte yandan Nora'nın babasına göre kaderin planı engellenemezdir, olan olmuştur, artık bu durumu kurcalamanın kimseye bir faydası yoktur. Nora ise babasını kadere karşı koymamakla, ona boyun eğmekle

suçlar. Onu her şeyi olduğu gibi kabul eden aciz bir kukla gibi görür ve kendisini de yanına alarak aynı kaderi yaşamaya zorladığı için kızgındır. Babasının sürekli söylediği: “Kader, değiştiremediğimiz bir geçmişten suçlu olmamızı ve bilemediğimiz bir geleceğin kurbanı olmamızı ister.” (Lertxundi, 1999, s. 49) sözlerini düşündükçe de ölüm olmadan yaşamının anlamsız olduğu kanaatine varmıştır, bu nedenle yaşamdan istediği tek şey ölebilmek hakkıdır. Platon’un deyimiyle Nora için hayat bir ölüm düşüncesi ya da hazırlığına dönüşmüştür (Platon’dan aktaran Frazer, 2015, s. 470). Her şeye rağmen bir gün mutlaka kendisinin de öleceği umuduyla bu gezgin yaşamını huzurlu bir şekilde geçirmeye uğraşır.

Baba-kız yolculuklarına bir süre hiç konuşmadan devam ederler. Uyuyakalan babasının mırıldandığı: “Daha beşikteyken onu boğmam gerekirdi” sözleri Nora’nın dikkatini çeker ama duyduğu bu sözlere hiçbir anlam veremez. Bu noktada Nora’nın çocukluğunda yaşadığı bir olayı aklından hiç çıkaramadığına değinmek gerekir. Bu olay mahkûmiyetin sebebinin içinde taşıyan kilitli bir kutu gibidir. Öyle ki Nora bir akşamüstü evlerinin mutfağında kendi başına oyun oynarken babası da bir yandan sürekli şiddetli esen rüzgâra karşı dayanıklı olmaları için pencereleri tamir etmektedir. Müzik kutusunun çaldığı şarkı¹ o ana neşe katar. Diğer tarafta sallanan sandalyede bir kadın oturmaktadır. Daha sonra kadın Nora’nın oynadığı yere doğru ağır adımlarla ilerler, hava çoktan kararmıştır. Bir anda müziğin sesi kesilir ve bir çığlık duyulur. Babası mumu yaktığında kadının kanlar içinde yerde yatmakta olduğunu görürler. Nora’yı derhal kucağına alan baba kaleskanın olduğu kulübeye koşar. At kişnemeleri, şimşekler, havaya yayılmış olan çürümüş ot kokusu Nora’nın hafızasında o geceye dair yer edinen ayrıntılardır. Ne zaman o günle ilgili babasıyla konuşmak istese babası Nora’nın kâbus gördüğünü söyleyerek konuyu kapatır. Her ne kadar babası, annesinin Nora’yı dünyaya getirirken öldüğünü anlatmış olsa da Nora hatırasındaki o kadının annesi olup olmadığı üzerine düşünmekten kendini alamamıştır.

Romandaki metinlerarasılık özellikle üçüncü bölümde anlatılan Nathaniel Hawthorne’un hikâyesiyle son derece görünür kılınmıştır. Salem cadı mahkemelerinde yargıç olan John Hathorne’un da dâhil olduğu akrabalarından kendini ayırmak için soyadına “w” harfini eklediği belirtilen Hawthorne², talihsiz bir kadın olan Hester Prynne’in

1 *Ateri dela, euria dela/kirikun-karikun-pek/egunak labur, bidea luze/kirikun-karikun-pek* (Yağmurlu ya da yağmursuz/.../ günler kısa, yol uzun/... (Lertxundi, 1999, s. 131, 244).

2 *John Hathorne Home, Site of*, <https://saalemwitchmuseum.com/locations/john-hathorne-home-site-of/> internet sayfasındaki bilgilerden yola çıkılarak yazılmıştır.

hikâyesini anlattığı *The Scarlet Letter* (Kızıl Damga) adlı eserini 1850 yılında yayımlar. Bu ipucuyla Nora ve babasının 1692 yılında Salem'de yaşadıklarından sonra Boston'a göçmelerinin 1850 yılına rastladığı anlaşılmaktadır. Hawthorne, kitabının henüz yalnızca kendisinde olan ilk baskısını matbaadan alırmaz yakındaki bir kafeye gider ve oturduğu masada kitabını heyecanla inceler. Yazdığı kitabı artık elinde tutabildiği için yoğun hisler yaşamaktadır. Tam o anda sanki kafenin kapısı açılmış da içeri giren rüzgârdan üşümüş gibi ürperen Hawthorne etrafına bakınır ama yeni gelen birini göremez. Kitabı kapatıp yanındaki sandalyeye koyduktan sonra kollarını bağlayıp arkasına yaslanır ve düşüncelere dalar. Hester Prynne'ı, onun sözlerini, aile büyükleri tarafından geçmişte işlenmiş suçları, yapılan hataları aklından geçirir. Henüz beş yaşındayken annesinin büyük büyük baba Yargıç John Hawthorne'un yaptıklarından gururla bahsettiğini ve anlatılanlardan ötürü baştan ayağa titrediğini anımsar. Yargıç'ın kahramanlıkları zayıf bedeni olan hassas kalpli bir çocuğa oldukça ağır gelmiş ve bu durum onun hayatı boyunca uyanamayacağı bir kâbusa dönüşmüştür. Geçmişle olan bağından dolayı içinde suçluluk duygusu taşır. Yüz yıldan fazla bir süre önce işlenmiş olan günahların acısını yüreğinden atamamıştır.

Yakından gelen atların sesiyle irkilen ve bakışlarını cama yönelten Nathaniel'in Boston limanına doğru giden kaleskanın içindeki beyaz tenli, siyah elbiseli bir kız dikkatini çeker, daha da önemlisi o kızın elinde henüz sadece ve sadece kendisinde bulunan kitabın kapağına çok benzeyen bir kitap tuttuğunu fark eder. Öyle ki daha satışa çıkmamış bir kitabın başkasında olması mümkün değildir. İşin aslını öğrenmek için kaleskanın peşinden gitse de hiçbir ize rastlamaz. Kafeye geri döndüğünde ise kitabı koyduğu sandalyede bulamaz. Oradaki hiç kimse kitabı görmemiştir, üstelik kafeye herhangi bir kimse de girmemiştir. Nathaniel son çare olarak matbaaya döner ve başka birinin daha kitabını alıp almadığını sorar ancak ondan başka matbaaya giden kimse olmamıştır. Kız kardeşi Elizabeth ile birlikte yaşayan Nathaniel kitabının ilk baskısının heyecanını onunla paylaşmak istese de durumlar umduğu gibi gelişmemiş ve kitap kaybolmuştur. Matbaadan bir başkasını alıp evine döner ve kardeşiyle geçmiş üzerine ettikleri uzun bir sohbetin ardından ona kitabı verir. Elizabeth çok mutlu olur ancak Nathaniel'in mutluluğun boş bir hayal olduğunu göstermek için yazdığı düşüncesini dile getirir. Nathaniel ise daha ziyade umudun gerekliliği üzerine yazdığını belirtir (Lertxundi, 1999, s. 94-95). Romandaki Hester mutlu değildir ama içinde taşıdığı umut onu onurlu kılmaktadır. Nora da kendi hikâyesinde tıpkı Hester gibi mutsuzdur ama onun da bir şekilde umudunu koruyarak güçlü durduğu ve bu sayede var olmaya çabaladığı söylenebilir.

Kaleskada yolculuklarına devam eden Nora ve babası geçen sürede neredeyse çok az konuşmuşlardır. Nora babası uyuduğunda Boston'daki kafede bulunduğu kitabı gizlice okumaya koyulur. Çünkü babası: "Sanki insan kaderin kendisine gönderdiği talihsizlikleri yeterince yaşamamış gibi, bu lanet yazarlar kendilerini daha da karmaşık acıları yazmaya adanmışlardır" (Lertxundi, 1999, s. 83) şeklinde düşündüğü için kızının kitap okumasından hoşlanmamaktadır. Nora kitabın kapağını incelerken yazarının Nathaniel Hawthorne olduğunu görür. Yazarın adı ona cadı mahkemelerinin yargıci John Hathorne'u anımsatır. Yazarın soyadında yargıcinkinden farklı olarak bir de "w" harfi vardır ve sanki yazar geçmişin hayaletlerinden kaçmak istercesine bu harfi geçmişiyile arasına bir sınır olarak koymuştur (Lertxundi, 1999, s. 84).

Romanın Boston Limanı'nda geçen dördüncü bölümü Moby Dick'ten bir epigrafla başlar. Nathaniel Hawthorne'un hikâyesini üçüncü bölümde kurguya işleyen Lertxundi, Herman Melville'in Nathaniel Hawthorne'un dehasına hayran olduğunu belirttiği ve ona ithafen yazdığı eseri Moby Dick'te geçen isimlere metinlerarasılık bağlamında dördüncü bölümde yer vermiştir. Öyle ki kaleska Boston Limanı'nda *Pequod* adlı bir balina avlama gemisinin olduğu yerde durur. Gemideki denizciler limandaki işleriyle ilgilendikleri sırada kendi aralarında bağırışırken Nora Ismael, Starbuck, Stubb, Ahab gibi isimler duyar. Babası liman havası almak için gezintiye çıkacağı esnada Nora'ya ertesi gün bu mahkûmiyetin nedenini, başlarına gelen her şeyi anlatacağını, bunu artık daha fazla ertelemenin anlamsız olduğunu söyler. Babası uzaklaştıktan sonra kitabını okumaya devam eden Nora, Hester Prynne ile kendisini karşılaştırmayı sürdürür. Örneğin Hester'in kitaptaki hikâye ile sınırlandırılan hayatının bir başlangıcı ve bir bitişi vardır. Oysa kendisinin var olacağı sürenin bir sonu yoktur. Nora böylesi düşünceler içindeyken babası bir delikanlının eşliğinde geri döner. Yanındaki genç adam Gdanskli bir denizci olduğunu söyleyen Andreas Pilniak'tır. Geminin tek mürettebatıdır ve her işi kendi başına halletmektedir. Bu olağanüstü durum da babayı genç denizciye hayran bırakmıştır. Nora ile tanışan Andreas onun güzelliğinden, solgun beyaz teninden oldukça etkilenir. Babası çok kısa sürede samimi olduğu Andreas'ın gemisini gezmek ister ve genç denizci baba ile kızını gemisine davet eder.

Nora da Andreas'tan etkilenmiştir ancak onunla bir gelecek kurmanın mümkün olmadığı kanaatindedir. Çünkü Nora'nın mahkûm olduğu böylesi bir gezgin yaşam onun hayata uyum sağlamasına, hatta hayal kurmasına bile engeldir. Kendisine ikram edilen likörü içtikten sonra Nora rahatsızlanır. Andreas dinlenmesi için onu kamarasına taşıır ve daha sonra bütün geceyi Nora'nın babasıyla sohbet ederek geçirir. Andreas'ın

gemisinin bir adı yoktur ve baba bunu fark ettiğinde yalnız adı olan bir şeyin var olduğunu ama adı olmayan şeyin var olamayacağını dile getirir (Lertxundi, 1999, s. 120). Öyle ki var olan bu geminin bir adı olmadan varlığını nasıl sürdürdüğüne akıl erdirememiştir. Adı olmayan gemiler efsanelerde anlatılır, bu durumda Andreas'ın da bu adsız gemisi babaya göre bir gizem barındırmaktadır. Genç denizci yaşlı adamın sözlerine itiraz etmez ve ona güvenebileceğini bildiği için şafak sökerken sırrını paylaşacağını söyler. Ayrıca Andreas gemisine bir isim koyma konusunda babanın yardımını ister. Her ne kadar aklında gemiye *Nora* ismini vermek olsa da bunu bir şekilde babanın söylemesini sağlamak için küçük bir tuzak kurduğu düşünülebilir. Öte yandan *Nora Hester*'in hikâyesini babasından gizleyerek okumasına rağmen babası onun okuduğu kitabı çoktan fark etmiştir, hatta Andreas'a kızından şaşılacak şekilde övgüyle bahsetmiş, onun kitap okuma tutkusunu bir meziyet olarak anlatmıştır. Andreas gemisine bir isim bulmak için babadan yardım almak istediğini söylediğinde baba önerdiği isimlerle genç denizciyi memnun edemediğini görünce kızının, okuduğu kitaplardan ötürü bu durumda ona kendisinden daha çok yardım edebileceğini itiraf etmiştir. Andreas, *Nora*'nın ismini gemiye vermek üzere babadan beklediği teklifi alamayınca en sonunda kendisi *Nora* isminin iyi bir fikir olacağını söyler. Ancak baba bu fikirden hiç hoşlanmaz ve gemiye *Nora* ismini vermemesi için ona ricada bulunur. Çünkü babaya göre isimler yaşanan talihsizlikleri de biçimlendirmektedir ve "bir gemi battı" denilmesiyle, "*Nora* battı" denilmesi aynı şey değildir. Bu sözleri babadan duymak Andreas'ı son derece şaşırtır. Çünkü Andreas'ın kendisi de babanın dile getirdiği düşüncelerin bire bir aynısını ondan hemen önce balina avlama gemisi *Pequod*'a bakarak içinden geçirmiştir (Lertxundi, 1999, s. 122). Öyle ki Andreas da tıpkı baba-kız gibi bir mahkûmiyet yaşamaktadır. Denizlerde sonsuza dek dolaşmakla cezalandırılmıştır. Bu nedenle gemisinin bir adı yoktur ve hiçbir gümrüğe kayıtlı değildir. Bu durumu da karşılaştıkları andan itibaren onlardan gizleme gayreti içindedir.

Andreas ilk gördüğü andan itibaren *Nora*'yı sinsice elde etmeye çalışmıştır. Baba ve kızına karşı sürekli nazik davranarak güvenlerini kazanmış ve nihayetinde emeline ulaşmıştır. Gün doğmadan hemen önce babayla yaptığı gizli bir anlaşmanın ardından baba *Nora*'yı gemide bırakarak oradan ayrılırken Nathaniel Hawthorne'un kitabını kızına vermesi için Andreas'a emanet eder. *Nora* kendine geldiğinde önce nerede olduğunu anlamaya çalışır, gece kamarada kaldığını fark ettikten sonra ise gemide babasını aramaya koyulur. Andreas'a babasını sorduğunda onun çoktan limandan ayrıldığını öğrenir. Geçtan (2019), bir duyguyu "nasıl" yaşamakta olduğumuzu fark edebilmenin o duygunun geçmişe dönük "nedenleri"ni açıklayabilmiş olmaktan çok daha büyük

önem taşıdığını dile getirir (s. 51). Nitekim babası Nora'yı çok uzun süredir kendi himayesinde yaşamaya zorladığı için pişman olmuş ve bundan sonra yoluna ne şekilde devam edeceğinin seçimini bir yerden sonra kızına bırakmıştır (Lertxundi, 1999, s. 140).

Tüm bu olanlar nedeniyle çok üzgün ve yorgun hisseden Nora uzun bir süreyi yatakta, hareketsiz, adeta bir ölü gibi geçirir. Üstelik babası Nora'nın yaşamakta olduğu bu hayatın gizemini tam açıklayacağı gün onu bırakıp gitmiştir. Nora babasını bulmayı, onunla yeniden kavuşmayı yalnızca umut edebileceğini düşünür. Büsbütün çaresiz hissetmeye başlar. Çünkü o zamana kadar tüm yaşamı bir kaleskada yolculuk ederek geçmiştir. Şimdi ise babasının refakati olmadan Amerika'dan çok uzaklarda hem de hiç alışık olmadığı şekilde bir gemide bu mahkûmiyeti yaşamaya devam edecektir. Bu noktada Geçtan'ın (2019), bir insanda bağımlılık eğiliminin var olduğu ve bunun insanın toplumsallaşmış olmasının doğal bir sonucu olduğu sözlerine değinmek yerinde olacaktır:

Bir insanın kendi kendine yeterliği ve başkalarına bağımlılığı arasında belirli bir denge olması gerekir. Eğer bu denge bağımlılık yönüne doğru fazlaca kayarsa ortaya bazı sorunlar çıkar. Bir insan diğer bir insana aşırı oranda bağımlıysa bu onun kendi varoluş sorumluluğunu üstlenmekten kaçındığını gösterir. Böyle biri diğer insana muhtaç olduğu oranda ona yönelik düşmanca duygular da taşır. Çünkü varoluşunun sorumluluğunu ve kaderini bir başka insana teslim etmiştir. Bu, kendi sorumluluklarını üstlenmiş iki insanın birbirine bağlılığından farklı bir durumdur (s. 59-60).

Anlaşıldığı üzere Nora ve babası arasındaki bağlılık da karşılıklı olarak bağımlılık yönüne kaymıştır. Ayrıca Nora durumun üstesinden gelip gelemeyeceği, bundan sonra ne yapması gerektiği konularında oldukça tedirgindir. Çünkü "İnsan bağımsızlığa doğru attığı her adımı ürkütücü bir tehdit olarak yaşar" (Geçtan, 2019, s.155).

Andreas ve Nora uzun süre birbirleriyle konuşmadan yol alırlar. Ama Andreas bir şarkıyı mırıldanmaya başladığında Nora tüm sessizliğini bozar. Bu şarkı Nora'nın belleğinden bir türlü silinmeyen o çocukluk anısında yer edinmiş olan şarkıdır. Şarkıyı duyduğu zaman çok etkilenir ve ağlamaya başlar. Merak ettiği şey Andreas'ın bu şarkıyı nasıl öğrenmiş olduğudur. Nitekim Nora'nın babası gemiden inmeden önce kızının yanına gitmiş ve kamaradan çıkarken de bu şarkıyı söylemiştir. Andreas da şarkıyı Nora'nın babasından duymuştur. Şarkı üzerine anlatılan çeşitli hikâyeler de vardır. O

hikâyelerden birini Nora'ya Andreas anlatır: Deli bir anne çocuklarını sırayla öldürmüştür. Kocasını bunu neden yaptığını sorduğunda kadın rüzgârın kendisini hamile bıraktığını, çocukların rüzgârdan olduğunu ve bu nedenle onları öldürdüğünü söylemiştir. Bu hikâyeyi dinlerken Nora'nın aklına babasının bir gün kaleskade uyurken sayıkladığı "daha beşikteyken onu boğmam gerekirdi" sözleri gelir. Nora anısını Andreas'a anlatırken yerde kanlar içinde yatan kadının katilinin kim olduğunu, onu babasının mı öldürdüğünün, yoksa şiddetli esen rüzgârın mı bir ziyaretçi getirdiğinin cevaplarını hiçbir zaman bulamadığından bahseder. Çok geçmeden denizde bir fırtına çıkar, her ikisi de gemide zor anlar geçirirler. Nora ölümsüz olduğunu bildiği için son derece cesur davranmıştır. Fırtına dindikten sonra Andreas Nora'nın cesaretini takdir ederken üstü kapalı bir de itirafta bulunur: "Ne için endişe ediyoruz sanki, her ikimiz de nasılsa batmayacağımızı biliyorsak" (Lertxundi, 1999, s. 165). Andreas'ın bu itirafı kendisinin de ölümsüz olduğunu altını çizdiği bir itiraftır. Canetti (2015) insanın, belli sözcüklerin kendisinin dışında herkes için korkunç olduğunu hissettiğinden bahseder (s. 368). Öyle ki ölüm sözcüğü belki de tüm insanlar için bir korku hissi yaratırken Nora, babası ve Andreas için aynı korkunun geçerli olmadığı söylenebilir. Bunun yanı sıra -yine metinlerarasılık bağlamında- hikâyenin akışında yaşanan birtakım olaylara istinaden özellikle babanın ve Nora'nın Peygamber Yeşaya'nın sözlerini dile getirmeleri, hatta Andreas ile birlikteyken de Yeşaya'nın sözlerini söylemeye başladıklarında cümleleri Andreas'ın tamamlaması dikkat çekicidir. Bu durum anlatılagelen efsaneler doğrultusunda üçünü birbirine bağlayan önemli bir unsurdur. Öte yandan Nora her ne kadar başından beri Andreas'a âşık olmamak için kendini zorlasa da yaşadıkları fırtınadan sonra her ikisi de birbirlerine karşı besledikleri duyguları daha fazla gizlemezler ve bir aşka doğru yelken açarlar. Nora'nın artık tek korkusu genç denizciyi kaybetmek olur.

Andreas, gemisiyle Amerika'dan Avrupa'ya sandıklar dolusu takı, süs ve giyim eşyası taşımaktadır. Genç denizci, Amerikalı kadınların koyu renk elbiseyi tercih ederken Avrupalı kadınların daha renkli ve gösterişli elbiseleri tercih ettiğinden bahsetmiştir. Nora'nın da elbisesi sade ve koyu renklidir. Gittikleri yerde Nora'nın nahoş bakışlara maruz kalmaması için Avrupalı kadınlara özel dikilmiş olan beğendiği bir elbiseyi Andreas ona hediye eder. Bu hediyeden oldukça memnun kalan Nora artık Avrupalı kadınlar içinde boy göstermeye hazırdır. Gemi Bayonne'daki limana yanaştığında Andreas bu şehrin çok güzel olduğunu, içinde Küçük Bayonne olarak anılan bir de Yahudi mahallesi bulunduğunu söyler ve kendisi gemiden yükleri indirip gerekli işlemleri yaparken Nora'nın şehri gezmesini önerir. Nora, onun Bayonne'u bu kadar övmesinden dolayı bir Yahudi ya da Bayonne'lu olabileceği ve bunu gizlediği düşüncesine kapılır. Hâlbuki

Andreas bu şehre en son yedi yıl önce gelmiş ve yalnızca ne kadar beğendiğini dile getirmiştir. Öğlen katedralin önünde buluşup beraber yemek yemek için sözleşirler. Sonrasında Nora gemiden iner, arkasına dönüp baktığında geminin üzerinde *Nora* yazdığını görür. Bu durum onu şaşırttığı kadar mutlu da eder. Şehri tek başına gezerken yolculuk boyunca neler yaşandığını, Andreas ile arasında gelişen duyguları tekrar tekrar zihninden geçirir. Kendini yine Hester Prynne ile karşılaştırır. Yaşadığı aşkın ne kadar gerçek olduğunu, Hester'in âşık olduğu adamdan farklı olarak Andreas'ın aşkının arkasında durduğunu, aşkını kimseden gizlemediğini, hatta sevdiği kadının adını gemisine bile verdiğini düşündükçe kendini çok şanslı hisseder. O sırada yaklaşan bir at arabasından kaçmaya, kenara çekilmeye fırsatı olmaz ve hızla yanından geçen atlar Nora'nın üzerine çamur sıçratır. Arabanın penceresinden uzanan bir kadın son derece nazik bir şekilde Nora'dan özür diler. Öğle vakti geldiğinde katedrale giden Nora Andreas'ı göremez. Bir saat daha bekledikten sonra limana gider. Ancak limanda ne Andreas ne de *Nora* adlı bir gemi vardır. Limandaki denizciler geminin yanaşır yanaşmaz yükünü hızlıca indirdiğini, sonrasında yelken açtığını söylerler. Ayrıca ayrılan geminin bir adının olmadığını da belirtirler. İçlerinden bir tanesi onun Lakedem olarak da bilinen Uçan Hollandalı olduğunu anlatır. Hatta Nora'ya da her yedi yılda bir ortaya çıkan Uçan Hollandalı'nın kandırdığı zavallı kızlardan biri olarak bakarlar. Ahasverus, Gezgin Yahudi gibi başka şekillerde adlandırılan bu efsanevi kişiliği Karanlık Avcı olarak nitelendirirler. Nitekim Almanya'nın Leiden şehrinde 1602 yılında *Volksbuch vom Ewigen Juden* adıyla yayımlanan kitapta Golgota yolunda Mesih ile alay ettiği için ölmeksizin dünyayı dolaşma lanetine uğrayan kişinin Aschverus olarak adlandırıldığı belirtilir (Schaffer, 1920, s.598). Bu efsanenin -XIII. yüzyıldan itibaren- çeşitli coğrafyalarda, farklı şekillerde, birbirinden farklı isimler kullanılarak anlatılageldiği ifade edilir (Cafiero, 2012, 394-396). Nora Andreas Pilniak'ın da denizcilerin bahsettikleri gezginlerden biri olup olmadığını öğrenmek ister. Denizciler o isimde bir gezgini duymadıklarını ama Gezgin Yahudi'nin bin bir surati olduğunu ve onu tanımanın kolay olmadığını söylerler. Daha yukarıda Lertxundi'nin bu romanı yazarken *Brodutzen ari nintzen* adlı bir Bask baladında anlatılan hikâyeden de yola çıktığına değinilmişti. Söz konusu balad, bir gemi kaptanı tarafından baştan çıkarılan masum bir kızın kaptanın emeline ulaşmasını sağlamaktansa intihar etmeyi seçişinin hikâyesini anlatır. Dolayısıyla yazar, Uçan Hollandalı ya da Lakedem efsanesini baladdaki hikâyeye harmanlamış, Nora'nın karşısına o özelliklere sahip olan Andreas'ı çıkarmıştır.

Geçtan (2019), bir insanın tek başına yaşaması gibi somut bir yalnızlık, kendi toplum grubuna yabancılaşma biçiminde yaşanan yalnızlık, çevresi tarafından itilme sonucu

yaşanan yalnızlık, bir insanın çevresiyle ilişkilerini en aza indirerek kendi seçimi ile yaşadığı yalnızlık ve insanın kendisini anlaşılmamış ve kimsesiz hissettiği gerçek yalnızlık gibi birbirinden çok farklı yaşantıların tümünün “yalnızlık” sözcüğüyle dile getirildiğini ve yalnızlığın acı veren, ürkütücü bir duygu olduğunu, insanların bu duyguyla yüzleşmemek için her türlü çabayı gösterdiklerini ifade eder (s.108). Öyle ki Nora da yaşadığı mahkûmiyetten dolayı “normal”, “ölümlü” insanlar gibi bir hayat süremediği, arkadaş edinemediği, bir yuva kuramadığı için zaten yalnız hissetmekteyken önce babası, daha sonra güvendiği, aşkına inandığı adam tarafından terk edildiğinde artık tamamen yalnız kalmıştır.

Duydukları karşısında çok büyük hayal kırıklığı yaşayan Nora kendinden geçer. Onu hemen yakındaki bir otele taşırlar. Otelde atların Nora'ya çamur sıçrattığı arabadaki kadın ve eşi konaklamaktadır. Kadın Nora'yı tanır tanımaz ona yardımcı olur ve o günlerde Paris'ten dönmüş olan, aynı otelde konaklayan ünlü bir İspanyol doktorun Nora'yı muayene etmesini sağlar. Bu doktor, Pedro González de Velasco'dur. Yazar, ünlü doktorun yolunu da bu sayede Nora ile kesiştirmiştir. Diğer yandan Nora'ya yardımcı olan kadının adı Mathilde'dir. Eşi ise Willem Van Eys'tir. Willem Van Eys dilbilim üzerine önemli çalışmaları da bulunan Hollandalı Bask araştırmacısı olarak tanınır. *Essai de grammaire de la langue basque* adında 1865 yılında yayımlanan önemli bir eseri vardır. Baskça dilbilgisi üzerine dönemin önemli dilbilimcileriyle birlikte çalışmalar yürütmüştür (Villasante, 1979, s. 279). Willem Van Eys 1865 yılında Mathilde ile evlendikten sonra eşiyile birlikte Bask Ülkesi'ni iki kere ziyaret eder. Romanda Mathilde Nora'ya henüz bir yıldır evli olduğundan bahsetmektedir (Lertxundi, 1999, s. 190). Bu ipucuyla Nora'nın 1866 yılında Bayonne şehrinde olduğu anlaşılır. Hayattaki yönünü kaybeden Nora'nın karşısına böylece Guipúzkoa'daki Zarautz şehrini ziyaret etmek üzere yola koyulmuş olan Van Eys çifti çıkmıştır. Görüldüğü üzere tarihi kişilerin gerçek hikâyeleriyle Nora ve babası kurguda bir araya getirilmiş, bu kişilerle aralarında bir ağı örülmüştür.

Nora yaşadığı onca olayın ardından uzun bir süre baygın yatar. Kendine geldikten sonra Mathilde onun sürekli Hester adını sayıkladığını söyler. Nora'ya adını sordukları zaman ise onlara kendisini Hester Prynne olarak tanıtır. Çünkü Hester Prynne olmak Nora'ya kendisi olmaktan daha katlanılabilir ve gerçekçi gelir. Bu önemli bir andır. Çünkü Geçtan'ın (2019) ifade ettiği gibi “her bir insan kendi benliğiyle yüzleşmeyi göze alabildiği ve değişmeyi istediği oranda değişebilir. Böyle bir değişim sürecini başlatabilmek için insanın davranış alanını daraltan katı savunma sistemlerini görebilmesi gerekir” (s. 74). Öyle ki Nora o andan sonra Andreas'ın kendisine verdiği elbiseyi de hiçbir şekilde giymek

istememez ve Mathilde'den başka bir elbise vermesini rica eder. Bu davranışı da Nora'nın bir anlamda derisini değiştirme, kendisi için yeni bir sayfa açabilme, yeni bir kimlikle hayata başlayabilme arzusunu göstermektedir.

Otelde, diğer insanlarla birlikte geçirdiği günler boyunca Nora uzaklara dalarak hep Andreas'ı düşünür. Andreas'ın da bir mahkûmiyetin kurbanı olduğu için bu şekilde davrandığına, birbirlerine sırlarını açmış olsalardı her şeyin daha farklı olabileceğine inanmak ister. Öte yandan Mathilde ile kurduğu arkadaşlık Nora için çok kıymetlidir. Ancak ona kalbini açamayacağını, durumuyla alakalı hiçbir şey anlatamayacağını, onun yaptığı iyiliklerin karşılığını ödeyemeyeceğinin, ona yalnızca karşılıksız bir arkadaşlık sunabileceğinin farkındadır. Canetti (2015) insanın umut bağladıklarının hep yanlış insanlar olduğunu ve eğer bunu bilseydi insanın bir an bile daha fazla yaşayamayacağını söyler ve şöyle devam eder: "Neyse ki araya hep insanın karşılarında onlara umut bile bağlamadığı kadar masum olduğu başkaları girer. Böylece de yaşam beklenmedik, şaşırtıcı yollarda sürüp gider" (s. 256). Nitekim babasının da, Andreas'ın da Nora'nın umut bağladığı yanlış insanlar oldukları söylenebilir. Mathilde ise Nora için beklenmedik bir anda karşısına çıkan, acılarını yatıştırmasına yardımcı olan ve yönünü ararken kendisine farkında bile olmadan eşlik eden biridir.

Nora'yı o halde bırakmaya gönlü razı olmayan Mathilde Zarautz'a giderken onu da yanlarında götürmek ister ancak eşi Willem henüz çok yeni tanıdıkları Nora'nın kim olduğunu bilmedikleri için bu kararı desteklemez. Mathilde bir şekilde eşini ikna eder ve otelde geçirdikleri birkaç günün ardından Nora ile birlikte yola koyulurlar. Romanın son bölümünde artık Zarautz'da olan Nora, kendisini ilk defa bu dünyanın bir parçası, bir bireyi olarak hissetmiştir. Bu bağlamda Geçtan'ın (2019) ifadelerine de dikkat çekmek yerinde olacaktır. Öyle ki Geçtan, kendilerine ve çevrelerine uyum sağlamış ana-babaların çocuklarının kendilerine sağlanan destek ve önderlik sayesinde giderek benliklerini geliştirdiğini, bütünleştirdiğini ve özerk varlıklar olarak yetişkin yaşama ulaştıklarını söylemektedir. Ancak babası ile olan ilişkisine ve hikâyesine bakıldığında Nora için böyle bir durumun söz konusu olmadığı açıktır. Dahası Geçtan, kendi yetersizlikleri nedeniyle reddedici ya da aşırı koruyucu tutumlar gösteren ana-babaların çocuklarının ise kendilerine ayrı bir varlık olarak değer verilmediğinden kişiliklerini bütünleştiremediklerini, yetişkinliğe ulaştıklarında da çocukken doyurulmamış ihtiyaçlarını diğer insanlardan karşılayabilmek için umutsuzca çabaladıklarını dile getirir (s. 37). İşte tam bu nokta Nora'nın kendini bir birey olarak hissetmekte ne kadar zorlandığını ve var oluşuna bir anlam arama çabası içindeyken kendindeki duygusal eksiklikleri tamamlayacağını

düşündüğü Andreas'a neden çaresizce tutunduğunu, terk edilmiş olmasına rağmen neden ondan bir türlü vazgeçemediğini açıklar niteliktedir. Nitekim babasıyla birlikte kaleskada geçirdiği zamanlar ona bir kâbus gibi görünürken Andreas ile geçirdiği anları bu kâbusa dâhil etmez. Çünkü Andreas, Nora'nın tüm umutsuzluklarından, karamsarlıklarından, terk edilmişliğinden kaçarak sığındığı bir liman olmuştur. O kadar ki Andreas ile geçen her an tekrar tekrar geri dönmek istediği adeta doyumsuz bir cennet gibidir (Lertxundi, 1999, s. 216).

Zarautz'daki Narros Sarayı'nda düzenlenen bir davete Van Eys çifti de katılacaktır ve Mathilde Nora olmadan davete gitmek istemez. Çünkü Nora ve Mathilde arasındaki dostluk Mathilde'ye de güç vermektedir. Yerel aristokrasi ve üst düzey kimselerin katılacağı bu davette Willem her fırsatta dilbilim veya herhangi bir bilimsel konu hakkında sonu gelmeyen tartışmalara eşlik ederek her zamanki gibi Mathilde'nin varlığını unutacak ve genç kadın Nora olmazsa tamamen yalnız kalacaktır. Mathilde de eşinin yoğun çalışmaları, üzerinde kurduğu otorite, zaman zaman kırıcı hareketleri ve toplum içindeki davranışlarını yönlendiren tutumu nedeniyle aslında kendini oldukça yalnız hisseden bir kadındır. Dolayısıyla bir yandan Nora'yı koruması altına alırken diğer yandan kendisine bir can yoldaşı edinmiştir.

Kaldıkları pansiyonda kahvaltı yaparlarken Willem, Doktor Velasco'nun da Zarautz'da olduğunu, Narros Sarayı'ndaki davete teşrif edeceğini söyler. Pansiyon sahibi kadın şeytan olarak addettiği doktorun adını duyunca çok öfkelenir. Nedenini sorduklarında ise kadın, Doktor'un köyün mezarlığını olduğu gibi satın almak istediğini, bu nedenle büyük günah işlediğini söyler. Willem bunun üzerine Doktor Velasco'ya içten bir hayranlık duyduğunu belirterek eski mezarlığın artık yetersiz olması nedeniyle Doktor'un eski mezarlık karşılığında köye arazi hediye etmek istediğini açıklar. Doktor Velasco'nun Avrupa'nın en önde gelen anatomistlerinden biri olduğunun da altını çizer. Pansiyon sahibi Doktor'un önemli bir insan olduğunu kabul etse bile yine de onun kendi kızını iyileştiremediğinden, daha sonra ise mumyaladığı kızını yanına alarak bir kaleskada Madrid'in parklarında dolaştığından söz eder. Diğer yanda Mathilde duyduklarından dolayı şaşkınlık yaşarken Nora kendisine çok da uzak gelmeyen bu hikâye karşısında soğuk terler dökmektedir. Willem ise bu sözler üzerine iyi ile kötü arasında keskin bir sınır olduğunu ve bu şekilde düşünen insanlar yüzünden bilimin ilerleyemediğini savunur. Çünkü Doktor Velasco yetenekli bir mumyacı olduğu kadar kloroformu kullanan ilk hekimdir ve Madrid'de antropoloji müzesi kurmak için canla başla çalışmaktadır (Lertxundi, 1999, s. 221-223).

Kahvaltının ardından Willem, Nora ve Mathilde ile birlikte Profesör Arrue'nin evine gider. Burada adı geçen Profesör Arrue de gerçek bir kişidir. Gregorio Arrue Rezola (Hernani, 1811-Zarautz, 1890) Bask yazar ve çevirmendir. Bask dili üzerine yapılan çalışmalara önemli katkılar sağlayan bir diğer isim Louis-Lucien Bonaparte Bleschamp ve Willem Van Eys ile birlikte çalışmıştır. İspanyolca ve diğer lehçelerden Baskçaya dinî eser ağırlıklı çeviriler yapmıştır (Villasante, 1979, s. 278).

Onlar çalışırken Nora ve Mathilde sahilde gezintiye çıkarlar. Kıyıya yakın gibi görünen, olduğu yerde hareketsiz duran beyaz bir gemi görürler. Nora gemiye bakarken yine düşüncelere dalar. Mathilde ise onu ne zaman dalgın görse kendini suçlar. Nora'yı kendi konforlu yaşamından kopartıp hiç bilmediği bir yere yanlarında getirdikleri için suçlu hisseder. Oysaki gerçek hiç de Mathilde'nin sandığı gibi değildir ve Nora daracık bir kaleskada durmaksızın yolculuk ettiğini anımsayınca artık tam da olması gerektiği yerde olduğunun bilincine varmıştır. Buldukları yer küçük bir köy dahi olsa engin bir denize ve uçsuz bucaksız bir gökyüzüne sahiptir. Nora içinden geçen şu sözleri Mathilde'ye söylememek için kendini zor tutar: "Benim adım Nora, Mathilde. Bayonne'da sizlere yalan söyledim. Yüzyıllardır bir kaleskada ölme umudum olmaksızın seyahat ediyorum. Sebebini benim bile bilmediğim korkunç bir mahkûmiyet yüzünden bütün rüzgârları tanıyor, dünyanın bütün yerlerini biliyorum. İki yüzyıl önce de tıpkı şimdiki gibi gençtim" (Lertxundi, 1999, s.227). Canetti'nin (2015) de dediği gibi: "Ölümsüzler yaşlanabilmeli, aksi takdirde asla gerçek anlamda mutlu olamazlar" (s. 136). Yaşlanmak, yaşamda bir ilerleme belirtisidir. Nora, "iki yüz yıl önce de tıpkı şimdiki gibi gençtim" derken aslında bu durum nedeniyle duyduğu üzüntüyü dile getirmektedir. Geçtan (2019) da: "Kendisine ayrılan zamanın sınırlı olduğunu bilmek ve bir gün yaşamının sona ereceğinin bilincinde olmak, insanı anlamlı yaşayıp yaşamadığı konusunda kaygılandırır" ifadelerini kullanmıştır. Öyle ki "Anlamlı bir yaşamı gerçekleştiremeyen insan için için suçlanır ve bu duygusuyla yüzleşmemek için pekiştirdiği kaçınma mekanizmaları giderek kendisine daha da yabancılaşmasına neden olur" (Geçtan, 2019, s.154). Nora ise tam tersi, sınırsız bir zamana yayılan yaşamının bir gün sona ermeyeceği bilinciyle her gününü kaygıyla, ölüm olmadan yaşadığı bu ömrün ne kadar anlamsız olduğu düşüncesiyle geçirir. Tam olarak bu yüzden anlamlı bir yaşam gerçekleştirmediği duygusuyla yüzleştikçe kendisinin ve girdiği her çevrenin yabancıları olur.

Nora içinden geçenleri eğer olduğu gibi Mathilde'ye söylese Willem ve Mathilde ona inanmayacaklardır, hatta Uçan Hollandalı'nın kurbanı olduğu söylentilerinin yanı sıra Nora'nın asıl hikâyesini duysalar belki de onun büsbütün deli olduğunu düşünecek

ve onu bir akıl hastanesine yatırmak isteyeceklerdir. Bu nedenle Mathilde'den gerçek kimliğini gizlemek Nora'ya göre en doğru karardır. Her ne kadar etrafında iletişim kurduğu birtakım insanlar olsa bile tüm gerçekliğiyle dışarıya açılmadığı için kendini etrafındaki insanlardan soyutlamaya devam etmek zorundadır, dolayısıyla da Nora'nın yalnızlığı hiçbir şekilde son bulmamıştır. Geçtan'ın (2019) aşağıdaki ifadeleri Nora'nın psikolojik anlamda da içinde bulunduğu duruma ve geçmişini geride bırakabilme arzusuyla başka bir isim seçerek yoluna devam edişine ışık tutması açısından önemlidir:

Böylesi bir yalnızlık bazen, bir insanın kendisine acıması biçiminde yaşanan yalnızlığın da ötesinde yoğun bir soyutlanmaya yol açabilir. Bu, gerçek yalnızlıktır: Böyle bir insanın, geçmişinde var olmuş insanların izleri silindiği gibi, gelecek yaşamında yeni ilişkiler kurabilme umudu ve beklentisi de yoktur. Bu denli yoğun yaşanan yalnızlığın özelliği, kişinin kendisinin de yalnızlığına yabancı olmasıdır. Böylesi mutlak bir yalnızlığın acısını yadsıma gereğinden kaynaklanır bu. Dolayısıyla bu insanın yalnızlığının bir diğer kişi tarafından paylaşılabilme yolları da kapanmıştır. (...) bu tür bir yalnızlığa geçici bir dönem süresince gömülmüş olan kişiler, yalnızlıktan çıktıktan sonra da o dönemde ne yapmış olduklarını dile getiremezler. Yaşadıkları acıyı başka kimsenin yaşamadığı ve yaşayamayacağı inancı ve yaşanmış olan yalnızlığın ürkütücü niteliği, konuyu zihinlerinden silmelerine neden olur. (s. 110)

Nora ve Mathilde sahilde gezintilerine devam ederken tepede ihtişamıyla dikkat çeken Narros Sarayı'nın önünde dururlar. İspanya'nın kuzeyindeki Guipúzcoa bölgesinde Zarautz şehrinde yer alan bu sarayın tarihi XVI. yüzyıla dayanmaktadır. Saraya XVII. yüzyıldan itibaren Narros Markileri ev sahipliği yapmıştır. XIX. yüzyılda yaz aylarını geçirmek üzere bu sarayı tercih eden İspanya Kraliçesi II. Isabel'in ve ona eşlik eden aristokratlar ile üst düzey kişilerin etkisiyle Zarautz'un o dönemde bir cazibe merkezine dönüştüğü belirtilir ("Cuando el Palacio de Narros convirtió Zarautz en meca del turismo", La Vanguardia). Romanda da sözü edilen daveti Narros Markisi vermektedir. Bunun yanı sıra anlatılagelen bir de efsane vardır: 1572 yılında Zarautz sahiline bir gemi kazazedesi çıkar ve Narros Markileri tarafından saraya götürülür. Onu sarayın en güneş alan odalarından birine, Mavi Oda'ya yerleştirirler. Kazazede aslen bir İngiliz asilzadesidir ve Protestan cemaatine (*Huguenot*) mensuptur. Fransa'da Aziz Bartolome Yortusu'na katılmış ve orada gerçekleştirilen kıyımdan kaçmayı başarmıştır. Sarayda ona iyi bakılmasına rağmen iyileşememiş, bir Katolik rahibin ellerinde son duasını etmeyi reddetmiş ve kendisini zehirlemekle suçladığı ev sahiplerine bağıırıp çağırarak ölmüştür.

O zamandan beri odanın perili olduğu ve her yıl Paris'teki Aziz Bartolome Yortusu Katliamı'nın yıldönümüne denk gelen 24 Ağustos gecesi ızdırap içinde can veren adamın ruhunun Mavi Oda'nın duvarlarını süsleyen portrelerdeki gözleri hareket ettirdiği söylenir. Ayrıca zincir şıkırtıları ve çığlık sesleriyle gecenin tüm sessizliğini bozarak huzur kaçırdığı anlatılır ("La leyenda- La habitación encantada", La Vanguardia).

Bir Cizvit rahibi olan ve yaz döneminde sarayda birkaç gün geçiren Luis Coloma 1902 yılında bu efsanenin anlatıldığı *Mavi Salon* adlı bir hikâye yayımlar. Anjel Lertxundi de *Tresak eta Kordelak* (1993) adlı kitabında söz konusu efsaneyi farklı bir şekilde hikâye etmiştir. Nitekim romanda da Mathilde efsaneyi Nora ile paylaşırken Lertxundi'nin *Tresak eta Kordelak*'ta ele aldığı şekilde anlatır. Buna göre bir İngiliz olan kazazedenin ölüm anında çektiği acıları haykırırken kullandığı dili saraydakiler anlamamışlardır ve onu günah çıkarmayı bile reddeden bir kâfir olarak görmeyi tercih etmişlerdir. O günden sonra her Aziz Bartolome gecesinde Mavi Oda'dan Tanrı'nın huzurunda bağışlanamadan ölmeye mahkûm olmuş birinin tüyler ürperten feryatları duyulur.

Davet masasında bir araya gelen Marki ile Willem, Mathilde, Nora ve Profesör Arrue'nin arasına bir süre gecikmeyle Doktor Velasco da katılır. Doktor Velasco kaleskayla saraya yaklaşırken Nora kaleskanın üzerinde uçan atmacaları salonun penceresinden gördüğünde içini bir ürperti kaplar. Derin düşüncelere dalmış halde olan Nora'yı bir müddet sonra Doktor'un omzuna dokunan eli kendine getirir. Nora daha önce Doktor'a da kendini Hester Prynne olarak tanıttığı için Doktor ona o şekilde seslenmiş ve sağlık durumunu sormuştur. Ama Doktor'un Nora'nın adını söylerkenki hali ve ses tonu oldukça imalıdır, sanki Hester Prynne'in bir roman kahramanı olduğunu biliyor gibidir. *The Scarlet Letter*'in 1850 yılında yayımlandığı düşünülecek olursa onların Zarautz'da buldukları tarih aşağı yukarı 1870'li yıllara denk gelmektedir. Dolayısıyla Doktor'un romanı okumuş olması güçlü bir olasılık olarak sunulmuştur.

Marki, Mathilde'nin piyano konusundaki yeteneğini duyduğu için ondan piyano çalmasını rica eder. Dinleti boyunca Nora yine dalgın haldedir. Bu noktada Geçtan'ın dikkat çektiği bir konuya değinmek yerinde olacaktır. Geçtan (2019), dünyada iki tür insan olduğundan bahseder; "yaşayanlar ve yaşayanları seyredip eleştirenler. Seyretmek ölümü, katılmak ise yaşamı simgeler. Yaşamak kendisi olabilmeyi ve yaşama etkin bir biçimde katılabilmeyi tanımlar" (s. 161). Öyle ki davetliler çalan her şarkıya eşlik ederken Nora yaşayanları seyreden ve yaşam belirtisi göstermeyen taraftadır. Onun bu neşeli ortama katılmadığını fark eden bir kadın Nora'nın yanına gider ve o an Doktor Velasco'nun

çaldığı şarkıyı bilip bilmediğini sorar. Şarkı, Nora'nın çocukluk anısında yer edinen o şarkıdır. Nora'dan cevap alamayan kadın şarkının farklı bir hikâyesini anlatmaya başlar: Yeni doğan kız çocuklarını öldüren bir babanın hikâyesidir bu. Baba, tarlada çalışması için erkek çocuk istemekte ancak karısı yalnızca kız çocuklar dünyaya getirmektedir. Adamın yine bir kız çocuğu olunca içinde kabaran nefret duygusuyla karısını öldürür, tam yeni doğan kızını da öldürecekken şiddetli bir rüzgâr eser ve Tanrı'nın cezasını adama iletir. Baba o günden sonra bir kaleskada yanında varlığına tahammül edemediği kızıyla dünyayı gezmeye mahkûm olur. Ve bu durum yüzyıllar boyunca sürüp gider. Salondaki loş ışıktan istifade eden Nora sarsılmış halde kimseye fark ettirmeden oradan ayrılır. Doktor Velasco'nun saraya geldiği, uzaktan gördüğünde bile içini ürperten, tepesinde atmacaların uçuştuğu kaleskayı aramaya koyulur. Onun babasıyla gezdiği kaleska olup olmadığını kendi gözleriyle görmek, geçmişinden korkmadığını, her şeyin yalnızca bir kâbus olduğunu haykırmak ister. Salonda Doktor Velasco'nun çaldığı şarkının ve kadının anlattığı hikâyenin kendisiyle olan ilgisini tam olarak çıkaramamak Nora'yı perişan etmiştir. Ayrıca Doktor Velasco'nun kızını mumyaladığı hakkındaki söylentilerin gerçek olup olmadığını da netleştirmek ister. Nora tıpkı diğer insanlar gibi "normal" olduğu, hayatın bir köşesinde doğduğu ve bir başka köşesinde öleceği inancını kaybetmekten hep kaçınmıştır. Çünkü bu mahkûmiyetin bir gün biteceği umudu yaşadığı hayatı katlanabilir kılmaktadır. Çok geçmeden yakınlarda bir barakaya park edilmiş haldeki kaleskayı bulur ve içinde gerçekten mumyalanmış bir kız cesedi gördüğünde beyninden vurulmuş döner. Sonra kızın yanına oturup elini tutar. O sırada yere bir kitap düştüğünü fark eder. Yerden aldığı kitabın Nathaniel Hawthorne'un *The Scarlet Letter* romanı olduğunu görür. Demek ki hem Doktor Velasco hakkında anlatılanlar doğrudur hem de Doktor ona Hester Prynne diye seslenirken tam da Nora'nın şüphelendiği gibi Hester'ın bir kurgu kahraman olduğunu bilmektedir. Tükenmeyen bir hayatı tüketme umudunu yitiren, hayal kırıklığı içinde kaleskayı ardında bırakan Nora bu mahkûmiyetten hiçbir zaman kurtulamayacağına ikna olmuş şekilde sahile yönelir.

Sonuç

Ölümsüzlükle lanetlenen ve bir kaleska içinde yüzyıllar boyunca durmaksızın dolaşmaya mahkûm edilen Nora ile babasının Barcelona'dan başlayan hikâyesi böylece Zarautz'da sonlanmaktadır. Lertxundi, onların hikâyesini anlatırken yaşadıkları hayatı bir anlamda hem Nora'nın hem de babanın bakış açılarıyla geniş bir görüngeden ele almıştır. Öyle ki Nora'nın Barcelona'dan Zarautz'a uzanan yolculuğunda Salem, Boston ve Bayonne gibi şehirlerde, değişik zamanlarda tanıklık ettiği ve yaşadığı çeşitli olaylar

onu insanı, yaşamın anlamını, aşkı ve güveni sorgulamaya yöneltmiş ve dünyanın bir parçası olarak yaşamının, bir birey olabilmenin anlamını fark etmesini, değer verdiği insanlardan uzaklaşmanın veya onları kaybetmenin kendisinde uyandırdığı duyguları deneyimlemesini sağlamıştır. Bu süreçte Nora'nın gerek babasıyla birlikteyken gerekse de babasından ayrıldıktan sonra doğrudan ya da dolaylı olarak John Hathorne, Nathaniel Hawthorne, Doktor Pedro González de Velasco, Mathilde ve Willem Van Eys çifti, Profesör Arrue gibi gerçek kişiler ile ya da Gezgin Yahudi, Ahasverus, Lakedem veya Uçan Hollandalı gibi efsanevi kişilerle yollarının kesiştiği görülmektedir.

Hikâyenin sonunda Nora'nın sahile yönelmiş olması oldukça manidardır. Bu bağlamda değineceğimiz Canetti (2015), insanlığın hep *çekip gitmek* istediğini; gidilecek yer adı olmadığına, bu yer belirlenemediğinde ve sınırları da görülemediğinde bunun özgürlük diye adlandırıldığını dile getirmiştir. Ona göre: "Zamanın akışı içerisinde özgürlük, ölümün aşılmasıdır ve insanlık için ölümün ileriye, hep daha ileri ertelenmesi bile yeterlidir" (Canetti, 2015, s. 15). Nitekim Canetti'nin dikkat çektiği o bilinmeze doğru çekip gitme isteğinin Nora'da da var olduğu anlaşılmaktadır. Nora'nın denize doğru ilerleyen adımları üzerinde adeta hiçbir kontrolü yoktur. Kıyıda uzaklaştıkça yelkenlerini açmış bekleyen -Mathilde ile sahildeki gezintileri esnasında gördükleri- o beyaz gemiye daha da yaklaşır. Tahta gövdenin ve dümenin, ayrılma vaktinin geldiğini haber veren gıcırıtlarını işitir. Andreas ya da Uçan Hollandalı Nora'yı gemisine nasıl davet etmişse rüzgâr da aynı şekilde onu gemiye davet eder. Nora, bir anlığına saraya dönüp baktığında Mathilde'yi pencerede kendisine eliyle gel işareti yaparken hayal eder ancak genç kadının kendi gerçeğine demir alma vakti gelmiştir. Bir eliyle eteğinin ucunu toplayan Nora diğer elini gemiye uzatır. Canetti'nin yukarıda değinilen ifadelerindeki özgürlük konusuna gelince, Nora ölümsüz bir hayat sürdürdüğü için kendini özgür değil tam tersi ölümlü olma arzusunun esiri olarak hisseder. "Adlar vardır, ölmek istedikleri için yaşarlar. Adlar vardır, ölümler, çünkü sadece yaşamak isterler" (Canetti, 2015, s. 226). Nora da yalnızca ölmek istediği için yaşayan bir kızın adıdır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author declared that this study has received no financial support.

Kaynakça

- Austin, W. (1999). Peter Rugg, Kayıp Adam. *Kısa Amerikan Hikâyeleri* içinde (s.7-44). (A. Ş. Okyayuz Yener, Çev.). Ankara: Doruk.
- Cafiero, G. (2012). *James Joyce-Roma y Otras Historias*. (W. Maldonado, Çev.). ABD: Palibrio.
- Canetti, E. (2015, Mart). *İnsanın Taşrası*. (A. Cemal, Çev.). İstanbul: Sel.
- Coloma, L. (1902). El Salón Azul (Una historia maravillosa). *Nuevas Lecturas* içinde (s. 121-163). Bilbao: Compañía de Jesús.
- Etxeberria, H. (2002). *Cinco escritores vascos*. Irun: Alberdania.
- Frazer, G. J. (2015). *İnsan, Tanrı & Ölümsüzlük*. (O. Aydın, İ. Demirel, Çev.). İstanbul: Altın Bilek.
- Geçtan, E. (2019). *İnsan Olmak*. İstanbul: Metis.
- José Olaciregui, M. (2000). Un Siglo de Novela en Euskera. P. Urquizu Sarasua (Ed.), *Historia de la Literatura Vasca* içinde (s. 504-589). Madrid: UNED.
- Lertxundi, A. (1993). *Tresak eta Kordelak*. Zarautz: Zarauzco Udala.
- _____. (1999). *Un Final Para Nora*. (J. Giménez Bech, Çev.). Madrid: Alfaguara.
- Ovidius. (2019). *Dönüşümler (Metamorfozlar)*. (Y. Gülerüz, Çev.). Ankara: Töz.
- Urquizu Sarasua, P. (Ed.). (2000). *Historia de la Literatura Vasca*. Madrid: UNED.
- Villasante, L. (1979). *Historia de la Literatura Vasca*. Burgos: Aranzazu.

Elektronik Kaynaklar

- (2020, 31 Aralık). Cuando el Palacio de Narros convirtió Zarautz en meca del turismo. *La Vanguardia*. Erişim adresi: <https://www.lavanguardia.com/participacion/las-fotos-de-los-lectores/20201231/6153309/palacio-narros-convirtio-zarautz-meca-turismo.html>.
- (2020, 31 Aralık). La leyenda: La habitación encantada. *La Vanguardia*. Erişim adresi: <https://www.lavanguardia.com/participacion/las-fotos-de-los-lectores/20201231/6153309/palacio-narros-convirtio-zarautz-meca-turismo.html>.
- G.M.Z. *Diccionario de los nombres*. Erişim adresi: https://www.fundacionlengua.com/extra/descargas/des_18/CURIOSIDADES/Diccionario-de-los-Nombres.pdf.
- José Díaz de Tuesta, M. (1999, 25 Mart). Anjel Lertxundi recrea en la novela 'Un final para Nora' el mito del judío errante en versión femenina. *El País*. Erişim adresi: https://elpais.com/diario/1999/03/25/cultura/922316407_850215.html.
- Salem Witch Museum. *John Hathorne Home, Site of*. Erişim adresi: <https://salemwitchmuseum.com/locations/john-hathorne-home-site-of/>.
- Shaffer, A. (1920, Şubat). The Ahasver-Volksbuch of 1602. *Modern Philology*, 17, 10, 597-604. The University of Chicago Press. Erişim adresi: <https://www.jstor.org/stable/432928>.